

Uvodnik

Spoštovane bralke in bralci, pred vami je prva številka letošnjega letnika, v kateri objavljamo pet znanstvenih in eno strokovno besedilo, vsa pa obravnavajo različna strokovna vprašanja s področja vzgoje in izobraževanja – od povsem terminološko-konceptualnih do vzgojnih in didaktičnih.

Prvi prispevek z naslovom *Na rezultatih učenja zasnovana politika (vseživljenjskega) izobraževanja* je pripravila **Klara Skubic Ermenc**. Besedilo obravnava pomembna terminološka vprašanja, ki pa imajo tudi širša konceptualna, teoretična in v tem primeru zlasti šolskopolična ozadja. Avtorica se ukvarja z vprašanjem pomena koncepta rezultata učenja in njegove vloge v sodobnih politikah izobraževanja. Izhodišče njenih izpeljav sta dve tezi, in sicer, prvič, da je koncept rezultata učenja politični konstrukt brez jasne opredelitve in, drugič, da je mogoče opredeliti dve razumevanji tega koncepta glede na to, ali gre za centralizirane sisteme izobraževanja, značilne za kontinentalne evropske države, ali pa za decentralizirane sisteme izobraževanja, ki jih najdemo v anglosaških državah. Ker imajo pri uveljavljanju rezultatskega pristopa veliko vlogo nadnacionalna in nacionalna ogrodja kvalifikacij, ki zadnja leta doživljajo intenziven razmah, avtorica v svoji razpravi analizira njihove temeljne funkcije in značilnosti. Svojo razpravo strne v ugotovitvi, da je rezultatski pristop k urejanju sistema izobraževanja precej kontroverzen, saj, kot pravi, ga v pedagogiki po eni strani do neke mere razumemo kot instrument izboljševanja kakovosti in pravičnosti sistema, po drugi strani pa je deležen tudi številnih kritik, vezanih tako na problem drobljenja in trivializacije znanja kakor tudi na nekritičen prenos logike poklicnega izobraževanja na celoten izobraževalni sistem ter na njegovo podrejanje neoliberalnim ekonomskim politikam, kar nevarno zožuje širše potencialne in naloge izobraževalnega sistema.

V naslednjem prispevku **Mirjana Ule** kritično preizprašuje *vlogo staršev v izobraževalnih potekih otrok v Sloveniji*. Avtorica analizira odnos staršev do izobraževanja, stopnjo in oblike njihove vpletenosti v šolsko delo in izobraževalne poti njihovih otrok. Pri tem se opira na podatke mednarodne empirične raziskave, ki so bili pridobljeni v evropskem projektu Upravljanje izobraževalnih potekov v Evropi (GOETE), ki je potekal v osmih evropskih državah. Raziskovalce projekta je zanimalo, kakšna je vloga izobraževanja v socialni integraciji mladih v obdobju med zaključkom primarnega in prehodom v sekundarno stopnjo izobraževanja. Raziskava je bila izpeljana po načelih kvalitativne in kvantitativne metodologije, avtorica pa se v besedilu osredotoča na prikaz podatkov za slovensko populacijo staršev devetošolcev, zajetih v raziskavo. Temeljna ugotovitev raziskave je, da so starši v Sloveniji v primerjavi s starši drugih evropskih držav, zajetih v raziskavo, zelo vpleteni v šolsko delo otrok in v same odločitve o njihovem nadaljnjem izobraževanju. Avtorica poudarja, da imajo starši visoke izobraževalne težnje, ki so jih v veliki meri ponotranjili tudi otroci. Velika vpletenost staršev v šolsko delo in izobraževalne poteke otrok pa je po njenem prepričanju tudi nov dejavnik socialne diferenciacije otrok, saj prikrito sankcionira tako starše kot otroke, ki imajo težave pri ustvarjanju podporne družinske klime.

Na prispevek o vlogi staršev se vsebinsko navezuje članek **Katje Jeznik** *Od prepoznanja do pripoznanja identitete otrok in mladostnikov*. Avtorica v razpravi izhaja iz predpostavke, da je zaradi kompleksnosti samega pojma identitete potrebno preizpraševanje o tem, ali je razumevanje identitete, kot jo lahko izpeljemo iz vsebine osrednjih ciljev krovne zakonodaje, ki opredeljuje slovensko šolo in ki vpliva na neposredno pedagoško delovanje ter soodloča o njem, usklajeno z novjšimi spoznanji o identitetnem razvoju otrok in mladostnikov, ki jih opredeljujejo štiri znanstvene discipline, in sicer filozofija, sociologija, psihologija in pedagogika. Avtorica sistematično predstavi različne teorije identitete in njenega razvoja ter s konceptom pripoznanja okrepi razmislek o pedagoških pristopih za ustrezno podporo identitetnega razvoja. V sklepu navede nekaj sugestij za razvijanje pedagoških praks kot podpore oblikovanju posameznikove identitete v vrtčevskem okolju, na sistemski ravni pa opozori na anomalije našega sistema usmerjanja otrok s posebnimi potrebami in na aktualno problematiko dodeljevanja pravic do dodatne učne pomoči, pri čemer ugotavlja, da so postopki usmerjanja še vedno oblikovani na podlagi medicinskega diskurza, kar je, po njenem mnenju, ena ključnih oblik napačnega pripoznanja otrok s posebnimi potrebami, ki vodi do anomalije v odnosu učiteljev do usmerjenih otrok in posledično do anomalije v identitetnem razvoju teh otrok.

O vlogi in pomenu koncepta pripoznanja v razvoju prosocialnega delovanja v prispevku z naslovom *Induktivni pristop na poti od prosocialnega k etičnemu ravnanju – študija primera* razpravlja **Petra Štirn Janota**. Temeljno vprašanje, ki ga avtorica v članku izpostavi, je, kako že pri najmlajših sistematično spodbujati razvoj prosocialnega in moralnega vedenja, pri čemer ugotavlja, da so deduktivno zasnovani koncepti vzgoje, ki so pretirano osredotočeni na nespremenljive norme in zahteve, ki so neosebne in pri posamezniku spodbujajo občutek odtujenosti, krivde in posledično razvoj konformističnega vedenja, ostali brez jasnega in enoznačnega odgovora. Kot možen odgovor na zastavljeno vprašanje avtorica predstavi indukcijo kot disciplinski pristop in celoviti vzgojni model, ki pri otroku na podlagi induktivne argumentacije s priklicem in reflektiranjem izkušenj ter učenjem v spodbudnem okolju spodbudi zavedanje o dobrem in slabem za drugega in tako razvoj prosocialnega ter moralnega delovanja. Pri tem imajo torej pomembno vlogo konkretne izkušnje v okolju in čustveno doživljanje, ki se pri otroku pojavi ob določenih odzivih, ko ta v realnih situacijah prepozna posledice svojih pozitivnih in negativnih dejanj. Bistveno spoznanje, ki izhaja iz tega in je po mnenju avtorice pomembno za pedagoško stroko, je, da otrok zmore in je pripravljen sprejeti različne zahteve, če v njih prepozna konsekvencialistično smiselne izide. To predpostavko je avtorica preverjala v eksperimentalni raziskavi v obliki študije primera, katere rezultati so pokazali pozitiven učinek celovitega induktivnega pristopa na socialno vedenje otrok, hkrati pa je sistematično procesno zasnovan model usposabljanja vzgojitelje spodbudil k razmišljanju o njihovi aktivni vlogi in iskanju ustreznih vzgojnih strategij.

V članku z naslovom *Med formalnim okvirom in strokovno avtonomijo: predšolska vzgoja in pluralizacija družinskega življenja* **Mojca Kovač Šebart in Roman Kuhar** obravnavata izjemno relevantno problematiko, ki neposredno

zadeva didaktiko predšolske vzgoje, posredno pa ima implikacije tudi za druge izobraževalne programe. Avtorja na primeru predšolske vzgoje in obravnave družinske problematike v okviru le-te pokažeta, da avtonomijo pri načrtovanju in izvajanju vzgojno-izobraževalnega procesa omejuje – a s tem hkrati tudi vzpostavlja – formalni okvir, ki normativno in vrednotno določa družbeno delovanje v celoti, s tem pa tudi delovanje vzgojno-izobraževalnih institucij ter nosilcev moči v njih. V prvem delu razprave avtorja tako predstavljata temeljna formalna določila in dokumente, ki so podlaga za načrtovanje in izvajanje predšolske vzgoje, nato pa le-ta aplicirata na konkreten primer obravnave družin in družinskega življenja v javnem vrtcu, pri čemer dajeta poseben poudarek obravnavi fenomena pluralizacije družinskega življenja. Kot zapišeta, je namreč družina otrokov najpomembnejši referenčni okvir, skozi katerega doživlja samega sebe in svet okoli sebe. Zato je še kako pomembno, utemeljujeta, da vrtčevska stvarnost spoštuje družinsko pluralnost in jo kot tako obravnava v vsakdanjem življenju in delu, četudi (oziroma prav zato, ker) gre za vsebino, ki je vrednotno občutljiva in kot taka zahteva preišljen didaktični pristop.

Sledi še prispevek **Adrijane Bibe Rebolj** z naslovom *V rešitev usmerjen pristop: kratka, v rešitev usmerjena terapija in kovčing kot drugačni paradigmi reševanja problemov*, ki obravnava drugačen, nov način reševanja zasebnih ali profesionalnih problemov. Avtorica pri utemeljevanju tega pristopa izhaja iz podmen konstruktivizma, poststrukturalizma, fenomenologije, humanizma ter empiričnih raziskav od začetka osemdesetih let 20. stoletja, pri čemer je osnovna ideja tega pristopa, da za to, da pridemo do rešitve, ni potrebno temeljito raziskovanje problema. Zaradi te temeljne ideje številni avtorji pristopu očitajo trivialnost in plitkost, avtorica pa se v zagovoru sklicuje na njegovo uspešnost v reševanju praktičnih vsakdanjih problemov ljudi in posledično v potencialu, ki ga pristop lahko ima v kontekstu izobraževanja, saj lahko, po njenem mnenju, prinese zelo pozitivne učinke tako vodstvu izobraževalnih institucij in pedagoškim delavcem na eni kot študentom, dijakom ali učencem na drugi strani.

*Dr. Jasna Mažgon,
glavna in odgovorna urednica*

